

Türkçe Basıma Önsöz

Orijinali psikanalist Donald Woods Winnicott'un ölümünden sonra, 1993 yılında İngilizce olarak yayınlanan *Ebeveynlerle Sohbet*, Psikanaliz/Psikoloji dizimizin yedinci kitabı.

Britanya Psikanaliz Cemiyeti üyesi D. W. Winnicott (1896-1971) tarihsel olarak, İngiliz "nesne ilişkileri" ekolü içinde yer alır, ancak özgün kuramsal katkılarıyla genel anlamda çağdaş ana akım psikanalizde kendine özgü çok önemli bir yere sahiptir.

Winnicott aslen çocuk hekimidir, psikanalize yönelmesi Birinci Dünya Savaşı sonrasına rastlar. Savaşta cerrah olarak görev yapar. 1918-20 arası tıp öğrenimini tamamlayarak çocuk hekimliğinde uzmanlaşır. Ancak savaş deneyimi onu insanların ruhsal durumlarıyla yakından ilgili hale getirmiştir. Aynı dönemde Freud'un *Rüyaların Yorumu* (1900)* kitabını okur ve 1923'te James Strachey ile kişisel analizine başlar. İkinci analizini 1933-38 arası Klein'ci analist Joan Riviere ile yapar, aynı zamanda Klein'dan süpervizyon alır. 1934'te erişkin analisti, 1935'te çocuk analisti olur. 1940'lara gelindiğinde Britanya Psikanaliz cemiyeti üç gruba ayrılmıştır. Bir tarafta psikanalizi yeni kavramlarla iç dünyanın ve ilişkiselliğin vurgulandığı bir boyuta taşıyan Kleinci grup, diğer tarafta Freud'un görüşlerini devam ettiren Anna Freud grubu vardır. Winnicott bu ikisinin arasında, Bağımsızlar olarak adlandırılan ara

(*) Sigmund Freud, *Düşlerin Yorumu*, çev. Emre Kapkın, Payel, İstanbul, Türkçe ikinci basımı 1996, Almanca ilk basımı 1900.

grupta W. R. D. Fairbairn, M. Balint, J. Bowlby, H. Guntrip, Masud Khan ile birlikte yer alır.

Winnicott bu bağlamda Kleinci ve Freudcu kuramların bir sentezini yaparak kendi tanımladığı bir ilişkisellik kuramı geliştirir.* Bugün benliğin yerine giderek daha fazla kullanılan kendilik kavramını ortaya atar. Onun psikanalize en büyük katkılarından biri ruhsallığın oluşmasında ve zihinsel yetilerin gelişme fırsatı bulmasında temel rol oynayan ara alanlar üzerinde düşünmesi ve bunun sonucunda “geçiş alanı”, “geçiş nesnelere” ve “geçiş görüngüleri”ni tanımlamasıdır. Kuramının bu yöndeki gelişimi günümüz psikanalizinde simgeleştirme, yaratıcılık süreçleri ve düşünce kuramı üzerine kafa yoran psikanalistlerin temel referansları arasında yer alır.

“Geçiş alanı, nesnelere ve görüngüleri” bebeğin yaratıcılığına göndermede bulunur. Bebeğin ben ile ben olmayı ayırt etme sürecinde, anne ile bebek el ele vererek, bilinçdışı süreçler aracılığıyla, kendilik ile öteki arasında bir ara alanın oluşmasına fırsat verirler. Bu alan kısmen iç gerçekliğe, kısmen de dış gerçekliğe aittir; bir taraftan annenin “yeterince iyi” annelik etmesinin, diğer taraftan da bebeğin annenin yokluğunu yaratıcı bir hamleyle *annenin hayal edilen varlığına dönüştürmesinin* bir ürünüdür. Winnicott özne ile nesne arasındaki ilişkinin bu ara alanda gerçekleştiğini vurgular. Bebek buradan hareketle iç ve dış gerçeklikleri yapılandırır.

Winnicott’un psikanalize kazandırdığı diğer kavramlar da en az biraz önce bahsettiklerimiz kadar önemlidir ve çocuk psikanalizinden erişkin psikanalizine çok geniş bir yelpazede temel referanslar olarak karşımıza çıkarlar: Kucaklayan (*holding*) çevre, yeterince iyi anne, annenin varlığında yalnız olabilmeye yetisi, hakiki-kendilik ve sahte-kendilik kavramları ve çocukta anti-sosyal eğilimin tanımlanması bunlardan bazılarıdır.

Winnicott’un klinisyen yanının ayrıca üzerinde durmak gerekir. Onun kuramı, anne-bebek ilişkisini yorumlayan bir kuramdır ve çalışmaları öncelikle, çocuk hekimi olarak, yeni doğmuş bebekler ve anneleri üzerinde yaptı-

(*) D. W. Winnicott’un İngilizce yayınlanmış eserleri: *Getting to Know Your Baby*, William Heinemann, Londra, 1945; *The Ordinary Devoted Mother and Her Baby*, C.A. Brock & Co., Londra, 1949; *The Child and the Family: First Relationships*, Tavistock Publications, Londra, 1957; *The Child and the Outside World*, Tavistock Publications, Londra, 1957; *Collected Papers: Through Paediatrics to Psychoanalysis*, Tavistock, Londra, 1958; *The Family and Individual Development*, Tavistock, Londra, 1965; *Maturational Processes and the Facilitating Environment: Studies in the Theory of Emotional Development*, Hogarth Press, Londra, 1965; *Playing and Reality*, Tavistock, Londra, 1971; *Therapeutic Consultation in Child Psychiatry*, Hogarth Press, Londra, 1971; *The Piggle: An Account of the Psychoanalytic Treatment of a Little Girl*, Hogarth Press, Londra, 1971; *Deprivation and Delinquency*, Tavistock, Londra, 1984.

ği gözlemlere dayanır. Anne-bebek ikilisi meslek hayatının başlangıcından itibaren ayrılmaz bir ikili olarak onun karşısına çıkmış ve onun birbirine alışmaya çalışan bu ikilinin karşılaştığı türlü güçlükleri hekim olarak anlayıp çözümlemesi gerekmiştir. Görüşlerine temel teşkil eden bu ikiliyi, *tek başına bebek diye bir şey yoktur* diyerek ve bir yerde bir bebek varsa, mutlaka ona bakan ve ona eşlik eden birinin daha bulunduğunu söyleyerek açıklar. Bebeğin ruhsal gelişimine ve psikopatolojiye dair tüm görüşleri bu önemli saptamayı göz önünde bulundurur.

Anne-bebek ilişkisi Winnicott'un erişkinlerle ve çocuklarla çalışmasında, hasta-psikanalist ilişkisine getirdiği yoruma da temel teşkil eder. Psikanaliz uygulamasının mihenk taşları olan aktarım, karşıaktarım, yorum ve analitik durum ile analitik süreci hep yeterince iyi anne ve kucaklayan çevre terimlerinin gösterdiği yönde tanımlar.

Kliniğe özgü kavramlaştırmalar bakımından bugün en vazgeçilmez katkılarında biriye kuşkusuz, Türkçede "analitik ortam" olarak kullandığımız *setting* kavramıdır. Psikanaliz tedavisinin somut çerçevesi (kuralları) ile o çerçeve içinde gelişen dinamik süreci ve dinamik ilişkiler silsilesini ifade eden *setting*, "geçiş alanı"nın klinikteki karşılığıdır ve tek boyutlu çerçeve kavramının artık tamamen pabucunun dama atılmasına sebep olmuştur.

Klinisyen olarak Winnicott'un kaynaklarından biri de İkinci Dünya Savaşı sırasında çocuklarla yaptığı çalışmalardır. Çocuklar devlet tarafından alınan önlemler çerçevesinde, bombalanan Londra'dan tahliye edilerek şehir dışındaki merkezlerde koruma altına alınırlar. Winnicott, Bowlby ile birlikte bu süreçte önemli rol oynar ve çocuk ne kadar küçükse anneden ayrılmanın o kadar travmatik olacağını vurgulayarak çocukların tahliyesi sırasında ruhsal sağlıklarının gözetilmesine ön ayak olur. Psikanalist kimliğiyle bu merkezlerde çocuklarla yaptığı çalışmalar ve gözlemler sonraki klinik çalışmaları için ona paha biçilmez bir deneyim oluşturur.

Son olarak, Winnicott'un kuramı sayesinde hakettiği önemli yere yerleşen "oyun"a değinerek bu sunuşu tamamlamak isterim. Oyun Winnicott'un gözünde geçiş alanının çocukluk çağında aldığı biçimdir. Çocuk hem iç gerçekliğe hem dış gerçekliğe ait olan oyun alanı içinde ruhsallaştırma ve zihinselleştirme çalışmasını sürdürür. İçten gelen dürtüyle, serbestçe oyun oynayabilmek ruhsal sağlığın korunmasındaki en önemli etmenlerden biridir. Yetişkinler için de geçerlidir bu, fakat kişi olgunlaşıp geliştikçe geçiş alanları çeşitlenir ve zenginleşir. Sanat ve edebiyat bu anlamda oyun alanının yetişkinliğe özgü en mükemmel görünümleridir ve ruhsal sağlığımızın sürdürülmesi ba-

kımından sanat ve edebiyata ihtiyacımız vardır. *Oyun ve Gerçeklik** kitabında derinlemesine geliştirdiği bu görüş açısı bizi yaratıcılığa da farklı bir gözle bakmaya götürür. Winnicott'un kavramlarıyla düşünüldüğünde yaratıcılık ruhsallığın bir işlevidir ve sağlıklı koşullarda her an, herkesin iç dünyasında iş başındadır.

Elinizdeki kitap bağlamında yaratıcılığın, özellikle ana-babalık ederken ne denli can alıcı bir önem taşıdığını hatırlatmak yerinde olur. Winnicott *Ebeveynlerle Sohbet*'te, her zaman bağlı kalmaya özen gösterdiği sade ve anlaşılır ifadelerle, bir anlamda yaratıcı ana-babalığın ipuçlarını verir. Onun düşünce evreninin terimleriyle düşünecek olursak, bu sadece bebeğin, çocuğun değil ana-babanın ruhsal selameti için de gerekli olan bir yaratıcılıktır. Anne-baba-bebek arasındaki ilişkiler sadece bebeği değil anne-babayı da olgunlaştırır ve daha ileriye götürür.

Ebeveynlerle Sohbet yazarın 1955'ten itibaren yaptığı bütün radyo konuşmalarını içerir. Canlı anlatımıyla, ebeveynlerin çocuklarıyla karşılaştıkları sorunlara dair verdikleri sayısız örnekle, Winnicott'un onlara sunduğu basit ama derinlikli yorum ve önerilerle bir nevi ana-baba okulu gibidir. *Ebeveynlerle Sohbet* hem anne-babaların, hem çocuklarla çalışanların (çocuk terapistleri, öğretmenler, eğitmenler vd.), hem de psikanaliz kuramıyla ilgilenenlerin zevkle okuyacakları bir kitap. Okurlarda Winnicott'u daha yakından tanıma isteği uyandıracığını ve yazarın başka metinlerinin de Türkçeye kazandırılmasına katkıda bulunacağını umut ediyoruz.

* ❁ *

Ebeveynlerle Sohbet'i Türkçeye kazandıran Uzm. Klinik Psikolog Neşe Hatiboğlu'na titiz çevirisinden dolayı okurlar adına teşekkürü borç bilirim. Kitabı Psikanaliz-Psikoloji Dizisine alan ve önerileriyle Türkçesine katkıda bulunan Yrd. Doç. Murat Paker'e ayrıca teşekkür ederim.

NİLÜFER ERDEM

Psikanalist, Uluslararası Psikanaliz Birliği (IPA) Doğrudan Üyesi,

Psike İstanbul Üyesi

Kasım 2012

(*) Winnicott, D. W., *Oyun ve Gerçeklik*, çev. Tuncay Birkan, Metis Yayınları, İstanbul, Türkçe basımı 1998, İngilizce ilk basımı 1971.